

Azərbaycan Respublikası Təhsil Nazirliyi
Lənkəran Dövlət Humanitar Kolleci

Təsdiq edirəm:
Tədris hissəsinin müdiri :
_____ İ.Əyyubova

"10" "fevral" 2020–ci il

Fənn sillabusu

İxtisas: Meşə və meşə-park təsərrüfatı

Şöbə: Pedaqoji

Fənn Birləşmə komissiyası: Kimya, biologiya və meşəçilik

I.Fənn haqqında məlumat:

Fənnin adı: Ovçuluğun əsasları ilə meşə heyvanlarının biologiyası.

Kodu: İPF-B11

Tədris ili: (2019-2020 tədris ili) Semestr: yaz

Tədris yükü: cəmi: 60 Auditoriya saati - (30 saat mühazirə, 30 saat seminar)

Tədris forması: Əyani

Tədris dili: Azərbaycan dili

AKTS üzrə kredit: 4

Auditoriya N: 110

Saat: 8:30-13:45

II.Müəllim haqqında məlumat:

Adı, soyadı, elmi dərəcəsi və elmi adı: Axundova Samirə Zakir q.

Məsləhət günləri və saati: IV gün 10 : ⁵⁰ .11: ⁵⁰

E-mail ünvanı: axundovasamira85@mail.ru

FBK-nın ünvanı: Lənkəran ş. Ş.Axundov k.31

III.Tövsiyyə olunan dərslik, dərs vəsaiti və metodik vəsaitlər:

Əsas

1. D.M.Adıgözəlova. "Zoologiya və ovçuluğun əsasları." Bakı – 2011.
2. Əsgərov Ə.A. D.M.Adıgözəlova. "Zoologiya və ovçuluğun əsasları." Gəncə - 1997.
3. Abbasov H.S. Mustafayev Q.T. Məmmədov S.Ə. "Onurğalılar zoologiyası." Bakı – 1999.
4. Sultanov R.L. "Xordalıların zoologiyası" 2 cild.Bakı 2001-2002.
5. İsmayılov R.Ə. və b. "Onurğalılar zoologiyasından praktikum." Bakı – 2005.
6. D.M.Adıgözəlova. "Zoologiya" Gəncə - 2011.
7. Əsgərov Ə.A. D.M.Adıgözəlova. "Heyvanlar aləminin mühafizəsi." Gəncə - 2010.

Əlavə

1. İnternet resursları

IV. Fənnin təsviri:

"Meşə və meşə-park təsərrüfatı" ixtisasının tələbələrinə tədris olunan "Ovçuluğun əsasları ilə meşə heyvanlarının biologiyası" fənni meşə heyvanlarının qorunmasında və artırılmasında meşə qoruqlarının əhəmiyyətini nəzərə alaraq, qoruqlar haqqında da lazımı material verir. Bu sahədə mövcud olan təlimatları, qayda-qanunları tələblərə çatdırır.

Məlumdur ki, iqlimdən asılı olaraq meşədə ibtidai canlılardan başlayaraq ali quruluşlu heyvan növləri olur. Meşə gölləri və çayları ən qiymətli heyvanlar, balıqlar və cücülər ilə zəngin olur. Meşədə arılar, qarışqalar xüsusi əhəmiyyət kəsb edir. Bütün bunlar haqqında meşə və meşə-park ixtisasına yiyələnən tələbələrə geniş məlumat verilir. Bunlarla yanaşı, hər bir mütəxəssisin ovçu və heyvandar olmasının

vacibliyini nəzərə alaraq, tələbələrə heyvanların ovlanma müddəti, onlarla rəftar qaydaları, ovçuluq təsərrüfatları və cəmiyyətlərinin işi ilə tanışlıq, bu sahədə mövcud olan təlimatları, nizamnamələri, əsasnamələri öyrətməyi də qarşıya məqsəd qoyur. Onların yüksək keyfiyyətli yeyinti məhsulları, dərman preparatları, xammal istehsalı əldə etməyə, yeni cinslərin yaradılmasını öyrədir, heyvan və bitki xəstəliklərinə qarşı profilaktik tədbirlərin hazırlanmasına kömək edir. Mütəxəssisləri meşə heyvanları haqqında biliklə zənginləşdirir. Meşə heyvanlarının müsbət və mənfi cəhətlərini öyrədir. Ovçuluq və ov qaydaları haqqında təlimatlar verir.

V. Fənnin məqsədi:

“Meşə və meşə-park təsərrüfatı” ixtisası alan mütəxəssislər meşə heyvanlarının bütün xüsusiyyətlərini, habelə onların faydalı və ziyanlı cəhətlərini bilməlidirlər. Çünki meşənin tərkibi iki hissədən bitki və heyvanlar aləmindən ibarətdir. Meşəni heyvansız təsəvvür etmək mümkün deyil.

Meşə və meşə-park təsərrüfatı ixtisası alan mütəxəssislər biosferin tərkib hissəsi kimi meşə ilə heyvanlar aləmi arasında olan qarşılıqlı münasibəti öyrənməli, nadir və yox olmaqda olan heyvan növlərini müəyyən etməyi, kökü kəsilməkdə olan heyvanların mühafizəsini və onların artırılması şərtlərini də bir məqsəd kimi qarşısına qoymalıdır.

VI. Davamiyyətə verilən tələblər:

Dərsdə davamiyyətə görə verilən maksimum bal 10 baldır. Balın miqdarı əsasən: tələbə semestr ərzində fənn üzrə bütün dərslərdə iştirak etdiyi halda ona 10 bal verilir; semestr ərzində fənnin tədrisinə ayrılan saatların hər buraxılan 10%- nə 1 bal çıxılır; Fənn üzrə semestr ərzində buraxılmış auditoriya saatlarının ümumi sayı normativ sənədlərdə müəyyən olunmuş həddən yuxarı (25%-dən çox) olduğu halda tələbə həmin fəndən imtahana buraxılmır və onun həmin fənn üzrə akademik borcu qalır və sonradan onun haqqında müvafiq qərar qəbul edilir.

VII. Qiymətləndirmə:

Tələbələrin biliyi 100 ballı sistemlə qiymətləndirilir. Bundan 50 balı tələbə semestr ərzində, 50 balı isə imtahanda toplayır. Semestr ərzində toplanan 50 bala aşağıdakılar aiddir: 10 bal sərbəst işlərin tərtib olunmasına görə, 10 bal seminar və laboratoriya dərslərində fəaliyyətinə görə, 20 bal kollektivlərə görə, 10 bal dərslərə davamiyyətinə görə.

İmtahanda qazanılan balların maksimum miqdarı 50-dir.

İmtahan biletinə bir qayda olaraq fənni əhatə edən 5 sual daxil edilir.

Qiymətmeyarlarına aşağıdakılardır:

- 10 bal- tələbə keçilmiş material dərindən başadüşür, cavabı dəqiq və hərtərəfli.
- 9 bal- tələbə keçilmiş material tam başadüşür, cavabı dəqiqdir və mövzunun mətnini tam açabilir.
- 8 bal- tələbə cavabında ümumi xarakterli bəzi qüsurlar ayol verir;
- 7 bal- tələbə keçilmiş material başadüşür, lakin nəzəri cəhətdən bəzi məsələləri əsaslandırabilmir
- 6 bal- tələbənin cavabı əsasən düzgündür.
- 5 bal- tələbənin cavabında çatışmazlıqlar var, mövzunu tam əhatə edə bilmir.
- 4 bal- tələbənin cavabı qismən doğrudur, lakin mövzunu izah edərkən bəzi səhvlər ayol verir;
- 3 bal- tələbənin mövzudan xəbəri var, lakin fikrini əsaslandırabilmir;
- 1-2 bal- tələbənin mövzudan qismən xəbəri var.
- 0 bal- sual cavabı yoxdur.

Tələbənin imtahanatopladığı balın miqdarı 17-dən az olmamalıdır.

Əkstəqdir tələbənin imtahan göstəriciləri semestr

ərzində tədris fəaliyyətinə icəsində topladığı bala əlavə olunmur.

Semestr nəticəsinə görə yekun qiymətləndirmə (imtahan və imtahana qədərki ballar əsasında)

91-100 bal- əla (A)

81-90 bal- çox yaxşı (B)

71-80 bal- yaxşı (C)

61-70 bal- kafi (D)

51-60 bal – qənaətbəxş (E)

VIII. Təqvim mövzu planı: Mühazirə: 30 saat, Seminar 30 saat. Cəmi: 60 saat

№	Mövzuların adı	Saat		Tarix
		Mühazirə	Seminar	
1.	Mövzu 1. Giriş. Meşə heyvanları zoologiyannın tərkib hissəsidir. Plan: 1. Fənnin məqsədi, vəzifəsi və başqa elmlərlə əlaqəsi. 2. Heyvanlar aləmi. 3. Heyvanların müxtəlifliyi . 4. Heyvanlar aləminin müasir sistematikası. 5. Heyvanlar aləminin təbiətdə və insan həyatında rolu.	2	2	
2.	Mövzu 2. Birhüceyrəli orqanizmlər, təsnifatı, quruluş xüsusiyyətləri və nümayəndələri . Plan: 1. Birhüceyrəlilər yarım aləmi. 2. Sarkodinlər sinfi. 3. Qamçılılar sinfi. 4. Kirpikli infuzorlar sinfi. 5. Sporlular tipi. Malyariya paraziti.	2	2	
3.	Mövzu 3. Çoxhüceyrəli orqanizmlər. Yastı qurdlar tipi, quruluş xüsusiyyətləri və nümayəndələri. Plan: 1. Çoxhüceyrəlilər yarım aləmi. 2. Bağırsaqsızlar tipi. 3. Yastı qurdlar. 4. Sap qurdlar.	2	2	
4.	Mövzu 4. Dəyirmi və həlqəvi qurdlar tipi, quruluş xüsusiyyətləri və nümayəndələri . Plan: 1. Dəyirmi qurdlar. 2. Həlqəvi qurdlar. 3. Molyusklar.	2	2	
5.	Mövzu 5. Buğumayaqlılar tipi, təsnifatı, quruluş xüsusiyyətləri və nümayəndələri . Plan: 1. Buğumayaqlılar tipinin ümumi xarakteristikası. 2. Xərçəngkimilər sinfi. 3. Hürümçəkkimilər sinfi. 4. Həşəratlar sinfi.	2	2	

6.	<p>Mövzu 6.Xordalılar tipi, quruluş xüsusiyyətləri, təsnifatı. Balıqlar sinfi, quruluşu, təsnifatı, nümayəndələri.</p> <p>Plan:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Xordalılar tipinin ümumi xarakteristikası. 2. Kəlləsizlər yarım tipi. Neştərçə. 3. Kəlləlilər və ya onurğalılar yarım tipi. 4. Balıqlar sinfi, ümumi xarakteristikası. 5. Balıqların müxtəlifliyi. 	2		
7.	<p>Mövzu 7.Balıqçılıq təsərrüfatları.</p> <p>Plan:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Balıqların ekologiyası. 2. Azərbaycanın vətəgə balıqları. 3. Balıqların təsərrüfat əhəmiyyəti və ehtiyatının azalma səbəbləri. 4. Balıq ehtiyatının artırılması. 5. Balıqların tibbi əhəmiyyəti. 	2	2	
8.	<p>Mövzu 8. Suda-quruda yaşayanlar sinfi, quruluşu, təsnifatı, nümayəndələri. Sürünənlər sinfi, quruluşu, təsnifatı, nümayəndələri. Suda-quruda yaşayanların və sürünənlərin ov əhəmiyyətli nümayəndələri.</p> <p>Plan:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Suda – quruda yaşayanlar sinfi. 2. Sürünənlər sinfi. 3. Suda – quruda yaşayanların ov əhəmiyyətli nümayəndələri. 4. Sürünənlərin ov əhəmiyyətli nümayəndələri. 	2	2	
9.	<p>Mövzu 9. Quşlar sinfi, quruluş xüsusiyyətləri, təsnifatı, nümayəndələri.</p> <p>Plan:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Quşlar sinfinin ümumi xarakteristikası. 2. Quşların çoxalması və inkişafı. 3. Quşların müxtəlifliyi. 4. Quşların tibbi əhəmiyyəti. 	2	2	
10.	<p>Mövzu 10. Ov və sənaye əhəmiyyətli meşə quşları.</p> <p>Plan:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Təbiətin fəsil dəyişikliklərinə quşların uyğunlaşması. 2. Quşların coğrafi yayılması və ekoloji qrupları. 3. Quşların əhəmiyyəti və qorunması. 4. Quşçuluq. 5. Quşların iqtisadi əhəmiyyəti. 	2	2	
11.	<p>Mövzu 11. Məməlilər sinfi, quruluş xüsusiyyətləri, təsnifatı, nümayəndələri.</p> <p>Plan:</p>	2	2	

	<ol style="list-style-type: none"> 1. Məməlilər sinfinin ümumi xarakteristikası. 2. Məməlilərin çoxalması və inkişafı. 3. Məməlilərin müxtəlifliyi və ekologiyası. 4. Məməlilərin əhəmiyyəti. 			
12	<p>Mövzu 12. Ov və sənaye əhəmiyyətli meşə məməliləri.</p> <p>Plan:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Təbiətin fəsil dəyişkənliyinə məməlilərin uyğunlaşması. 2. Məməlilərin əhəmiyyəti və qorunması. 3. Heyvandarlıq. 	2	2	
13	<p>Mövzu 13. Ovçuluğun inkişaf tarixi. İnsan fəaliyyəti və ovçuluq.</p> <p>Plan:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Ovçuluq qaydaları. 2. Ovçuluq müəssisələri və cəmiyyətləri. 3. Zoologiyanın və ovçuluğun iş metodikası. 	2	2	
14	<p>Mövzu 14. Meşə heyvanlarının mühafizəsi.</p> <p>Plan:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. İnsanın təbiətə təsiri. 2. Xüsusi mühafizə olunan ərazilər. Qoruqlar, yasaqlıqlar və Milli Parklar. 3. Adları “Qırmızı kitaba” daxil edilmiş onurğasızlar. 4. Adları “Qırmızı kitaba” daxil edilmiş onurğalılar. 	2	2	
15	<p>Mövzu 15. Zoocoğrafiyanın əsasları. Azərbaycanın heyvanlar aləmi.</p> <p>Plan:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Zoocoğrafiyanın qısa inkişaf tarixi. 2. Biosfer və onun sərhədləri. 3. Zoocoğrafi vilayətlər. 4. Azərbaycanın zoocoğrafi xəritəsi. 	2	2	
	Cəmi: 60 saat	30	30	

IX. Fənn üzrə tələblər, tapşırıqlar:

Fənnin tədrisinin sonunda tələbələr “Ovçuluğun əsasları ilə meşə heyvanlarının biologiyası” fənnindən müəyyən biliklərə malik olmalı, o cümlədən, fənn haqqında fikirlərini əsaslandırmağı bacarmalıdırlar.

“Ovçuluğun əsasları ilə meşə heyvanlarının biologiyası” fənninin tədrisi zamanı qoyulan tələblər aşağıdakı kimidir:

- Mühazirə mətninin hazırlanması,
- test tapşırıqları,

- referat işləri,
- imtahan sualları,
- fərdi tapşırıqlar,

Öyrənən tanış olur:

- “Ovçuluğun əsasları ilə meşə heyvanlarının biologiyası” fənninin inkişafının istiqamət və problemləri
- “Ovçuluğun əsasları ilə meşə heyvanlarının biologiyası” fənninin digər elmlərlə qarşılıqlı əlaqəsi

X. Sərbəst işin mövzuları

1. Tut ipəkqurdu.
2. Təbiətdə və insan həyatında cücülərin əhəmiyyəti.
3. Bal arısının biologiyası və əhəmiyyəti.
4. Nərələr və siyənlər.
5. Çəkilər və qızıl balıqlar.
6. Yırtıcı balıqlar.
7. Müasir sürünənlər.
8. Dəvəquşukimilər, nandukimilər, kazuarkimilər və kivikimilər.
9. Qutankimilər və leyləkkimilər.
10. Flaminqokimilər və qazkimilər.
11. Qızılquşkimilər, toyuqkimilər və durnakimilər.
12. Durnakimilər, göyərçinkimilər, ağacdələnkimilər, sərçəkimilər.
13. Cücüyeyən məməlilər və yarasalar.
14. Dovşankimilər və siçankimilər.
15. Balinakimilər və suitikimilər.
16. Primatkimilər dəstəsi.
17. Yırtıcı məməlilər.
18. Xortumlu məməlilər.
19. Təkdırnaqlılar və cütdırnaqlılar.
20. “Qırmızı kitaba” adları daxil edilmiş balıqlar.
21. “Qırmızı kitaba” adları daxil edilmiş suda – quruda yaşayanlar.
22. “Qırmızı kitaba” adları daxil edilmiş sürünənlər.
23. “Qırmızı kitaba” adları daxil edilmiş quşlar.
24. “Qırmızı kitaba” adları daxil edilmiş məməlilər.

XI. İmtahan sualları:

1. Meşə heyvanlarının zoologiyası fənnin məqsədi, vəzifəsi və başqa elmlərlə əlaqəsi.
2. Heyvanlar aləmi, heyvanların müxtəlifliyi, heyvanlar aləminin müasir sistematiyası.
3. Birlüceyrəliyə yarım-aləmi. Sarkodinlər sinfi.
4. Qamçılılar sinfi. Kirpikli infuzorlar sinfi.
5. Sporlular tipi. Malyariya paraziti.
6. Çoxlüceyrəliyə yarım-aləmi. Bağırsaqlıqlular tipi.
7. Yastı qurdlar. Sap qurdlar.
8. Həlqəvi qurdlar.
9. Molyusklar.
10. Buğumayaqlılar tipinin ümumi xarakteristikası.
11. Xərçəngkimilər sinfi.
12. Hürümçəkkimilər sinfi.
13. Həşəratlar sinfi.

14. Xordalılar tipi, quruluş xüsusiyyətləri, təsnifatı.
15. Balıqlar sinfi, quruluşu, təsnifatı, nümayəndələri.
16. Kəlləsizlər yarım tipi. Neştərçə.
17. Kəlləlilər və ya onurğalılar yarım tipi. Balıqlar sinfi, ümumi xarakteristikası.
18. Balıqların müxtəlifliyi.
19. Balıqçılıq təsərrüfatları. Balıqların ekologiyası.
20. Azərbaycanın vətəgə balıqları.
21. Balıqların təsərrüfat əhəmiyyəti və ehtiyatının azalma səbəbləri və balıq ehtiyatının artırılması.
22. Suda – quruda yaşayanlar sinfi.
23. Sürünənlər sinfi.
24. Suda – quruda yaşayanların ov əhəmiyyətli nümayəndələri.
25. Sürünənlərin ov əhəmiyyətli nümayəndələri.
26. Quşlar sinfinin ümumi xarakteristikası.
27. Quşların çoxalması və inkişafı. Quşların müxtəlifliyi.
28. Ov və sənaye əhəmiyyətli meşə quşları.
29. Təbiətin fəsil dəyişikliklərinə quşların uyğunlaşması.
30. Quşların coğrafi yayılması və ekoloji qrupları.
31. Quşların əhəmiyyəti və qorunması. Quşçuluq.
32. Ov və sənaye əhəmiyyətli meşə məməliləri.
33. Təbiətin fəsil dəyişkənliyinə məməlilərin uyğunlaşması.
34. Məməlilərin əhəmiyyəti və qorunması. Heyvandarlıq.
35. Ovçuluğun inkişaf tarixi. İnsan fəaliyyəti və ovçuluq.
36. Ovçuluq qaydaları. Ovçuluq müəssisələri və cəmiyyətləri.
37. Zoologiyanın və ovçuluğun iş metodikası.
38. Meşə heyvanlarının mühafizəsi.
39. Zoocoğrafiyanın əsasları.
40. Zoocoğrafi vilayətlər. Azərbaycanın zoocoğrafi xəritəsi.

“Kimya, biologiya və meşəçilik” Fənn Birləşmə Komissiyasının 7 fevral 2020 – ci il tarixli 06 sayılı iclas protokoluna əsasən müzakirə edilmiş və bəyənilmişdir.

Müəllim : Axundova Samirə

FBK sədri: Şahverdiyeva İlahə